

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(مسئله ۷۰) : لو ابتلع فی الليل ما يجب عليه قيؤه فی النهار فسد صومه إن كان الإخراج منحصرأ فی القی ، وإن لم يكن منحصرأ فيه لم يبطل إلا إذا اختار القی مع إمكان الإخراج بغيره ، و يشترط أن يكون مما يصدق القی علی إخراجہ ، و أما لو كان مثل درة أو بندقة أو درهم أو نحوها مما يصدق معه القی لم يكن مبطلأ .

اگر کسی در شب چیزی را بلع کند و پایین ببرد و بداند که در روز بایستی آن را قی کند ایشان می گویند صومش فاسد است ، مثلاً یک ماده ای را شب بلع می کند و می داند که سمی است و اگر تا فردا غروب در معده اش بماند باعث کشته شدنش خواهد شد از این جهت واجب است که در روز آن را برگرداند و قی کند ، مثل کسی که بخواهد فردا روزه بگیرد اما از طرفی طبیب واجب کرده است که دوائی را بخورد و اگر آن دوا را نخورد خطر کشته شدن و خطر مردن برای او وجود دارد خوب آیا چنین شخصی می تواند نیت صوم بکند ؟ چون اکل یکی از چیزهایی است که روزه را باطل می کند و این شخص در شب می داند که لازم است فردا دوائی را بخورد که اگر نخورد خطر جانی برایش دارد و خوردن هم اکل است و اکل هم مبطل صوم است خوب معلوم است که چنین شخصی نمی تواند قصد روزه بکند و مانحن فیه هم همین طور است اگر شخصی شب چیزی را عمدأ بلع کرده که می داند در روز باید آن را قی کند و اگر در معده اش بماند تا مغرب موجب کشته شدنش خواهد شد و از طرفی هم می دانیم که ترک قی جزء واجبات صوم است و قی جزء مفطرات و مبطلات صوم است فلذا در این مورد آیا می تواند قصد صوم بکند یا نه ؟ در اینجا هم اشکال آمری وجود دارد و هم اشکال مأموری یعنی آیا شارع مقدس می تواند در اینجا امر کند که روزه بگیر با اینکه خود شارع قی کردن در فردا را واجب کرده و قی کردن هم روزه را باطل می کند؟ پس نمی شود شارع بگوید روزه واجب است و فردا قی کردن هم واجب است و این دو با هم تناقض دارند چون

قی کردن موجب بطلان صوم است و این امر به متناقضین می شود فلذا این اشکال آمری دارد و اما اشکال مأموری ؛ مأموری هم نمی تواند در اینجا روزه بگیرد برای اینکه از طرفی اگر روزه گرفت واجب است که قی نکند تا روزه اش صحیح باشد یعنی شارع گفته روزه بگیر و از طرفی هم گفته قی بکن و این شخص هم باید روزه بگیرد و هم باید قی کند فلذا از طرف مأمور هم اشکال است چون روزه متوقف است بر اینکه قی نکند . از طرفی این شخص می داند که فردا باید روزه اش را باطل کند لذا چطور می تواند برای روزه گرفتن نیت کند چرا که تمشی نیت مشکل است یعنی از جهت نیت مشکل بوجود می آید چون نیت این است که شخص قصد کند امساک از مفطرات را از طلوع فجر تا غروب و یکی از مفطرات هم قی کردن است و از طرفی این شخص می داند که فردا باید قی کند و کسی که این طور است تمشی نیت از او مشکل است لذا صومش فاسد است حتی اگر قی هم نکند چرا که از جهت نیت مشکل بوجود می آید چون صوم محتاج نیت است و در اینجا نیت از او متمشی نمی شود ، البته یک شرطی در اینجا وجود دارد و آن این است که باید اخراج آن منحصر به قی کردن باشد و إلا اشکالی ندارد و روزه اش هم باطل نمی شود چون به هر صورت دیگری که باشد قی کردن محسوب نمی شود . حضرت امام رضوان الله علیه در اینجا حاشیه ای دارند و فرموده اند : « الأقوی عدم الفساد فی مثل ابتلاع المغصوب مما يجب علیه رده والقی مقدمه له فصح الصوم لو عصی و لم یرده ولو قلنا بأن ترک القی جزء للصوم فضلاً عن القول بأنه ضده نعم لو فرض ابتلاع ما يحكم الشارع بقیته بعنوانه ففي الصحه والبطلان تردّد والصحه أشبهه » . اقوی این است که اگر مغصوب را قورت داد و آن را بیرون نیاورد و قی نکرد از جهت اینکه مال مغصوب را به صاحبش برنگردانده عصیان کرده ولی روزه اش صحیح می باشد زیرا ترک واجب شرعی را نکرده چرا که قی کردن مقدمه برای ردّ بود و مقدمه هم وجوب عقلی دارد نه وجوب شرعی بلکه فقط به خاطر تأخیر در دادن مغصوب به صاحبش عصیان کرده است و از طرفی قی هم نکرده است فلذا روزه اش صحیح می باشد هر چند که ما بگوئیم ترک قی جزئی است صوم است که این شخص این

حالی که برایش ممکن بود که بدون قی کردن آن را خارج کند ، خوب یک بحث دیگری در اینجا مطرح است و آن این است که باید عرفاً قی کردن حاصل شود ولی اگر آن چیزی که قورت داده قطعه ای از یک گوهری باشد و یا بندقه یعنی گوهری که در یک لفافه ای پیچیده شده است باشد و وقتی که آن را بالا آورد فقط همان چیز بیرون آمد در اینجا دیگر قی صدق نمی کند چون قی همان مواد خوردنی است که خورده و بعد آنها را قی کرده ، بنابراین در مانحن فیه شرط است که آن چیزی که بالا آورده صدق قی کند و الا روزه اش باطل نیست چون آن چیزی که مبطل صوم است تعمد القی می باشد .

(مسئله ۷۱) : إذا أكل في الليل ما يعلم أنه يوجب القی فی النهار من غير اختيار فالأحوط القضاء .

اگر شب چیزی بخورد و بداند که فردا بدون اختیار خودش آن چیز بالا خواهد آمد آیا روزه اش باطل می شود یا نه ؟ مسلماً در اینجا تعمدی وجود دارد چون در شب عمداً چیزی خورده و می دانسته که فردا خودش بالا خواهد آمد منتهی باید ببینیم که تعمد القی آن تعمدی است که همراه با قی باشد یا اینکه اگر فاصله افتاد هم اشکالی ندارد ؟ از اخباری که قبلاً خواندیم استفاده می کنیم که اگر انسان عمداً قی کند روزه اش باطل می شود فلذا در اینجا که قهراً دچار قی شده روزه اش باطل نمی شود و ما هم تابع دلیل هستیم فلذا صاحب عروة هم در اینجا احتیاط کرده اند و فتوی نداده اند....

و الحمد لله رب العالمین اولاً و آخراً و صلی الله علی

محمد و آله الطاهیرین

جزء را مراعات کرده و حتی اگر بگوئیم قی ضد صوم است بالاخره این شخص آن ضد را هم بجا نیاورده ، نعم اگر چیزی را بلعد که شارع حکم به قی کردن آن کرده است مثلاً سمی را بخورد که اگر آن را قی نکند خواهد مرد و شارع هم حکم کرده که برای نجات نفس خودت باید قی کنی ، در این صورت اگر قی نکند در صحت و بطلان صومش تردد است البته **والصحة أشبه** . این مسئله به باب ترتب برده شده و ترتب هم این است که دو تا ضد داریم مثل إزالة النجاسة عن المسجد و وجوب الصلوة خوب حالا اگر اول ظهر وارد مسجد شد در حالی که إزالة نجاست واجب فوری است و صلوة واجب موسع بحث در این است که آیا می تواند نمازش را بخواند و نمازش هم صحیح باشد یا نه ؟ آنهایی که منکر ترتب اند می گویند وقتی که امر به إزالة نجاست وجود دارد دیگر نمی شود صلوة هم امر داشته باشد و صلوة بدون امر هم باطل است و مرحوم آخوند در کفایه قائل به امتناع ترتب می باشد ، و اما کسانی که قائل به ترتب هستند می گویند خواندن صلوة اشکالی ندارد زیرا امر به إزالة می گوید که ازل النجاسة و اگر إزالة نکرد و آن را عصیان کرد بعد امر به نماز می شود یعنی دو تا امر داریم لکن ترتبی می باشند به این صورت که امر اولی به إزالة می باشد لکن اگر مخالفت کردی و إزالة نکردی دوم امر صلوة می شوی لذا می توانی نمازت را بخوانی ، خوب بنابراین حضرت امام مسئله را به باب ترتب برده اند به این صورت که ما فرض می کنیم که شارع گفته قی کن و بعد گفته اگر قی نکردی روزه ات را حفظ کن و اشکالی هم ندارد و روزه ات صحیح می باشد و آیت الله خوئی هم در مستند العروة از راه ترتب این مسئله را درست کرده است و آقای بروجردی هم همین را گفته و در حاشیه فرموده : « علی إشکال ینشأ من أن ترک القی جزء للصوم أو القی ضد وجودی له فعلی الثانی یصح الصوم إن عصی و لم یتقیاً » و ما هم قائل به ترتب هستیم و مسئله را از همین راه درست می کنیم . خوب صاحب عروة در ادامه مسئله می فرماید اگر اخراج آن چیزی که در شب خورده منحصر در قی کردن نباشد روزه اش باطل نمی شود و می تواند نیت صوم کند و روزه بگیرد مگر اینکه در روز دوباره اختیار قی کند و عمداً قی کند در